

Pensions at a Glance: Public Policies across OECD Countries 2005 Edition

Summary in Greek

Οι συντάξεις με μια ματιά : Οι δημόσιες πολιτικές στις χώρες του ΟΟΣΑ -Έκδοση 2005

Περίληψη στα ελληνικά

Τα τελευταία χρόνια ένα κύμα μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων έλαβε χώρα σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ κυρίως ως απόρροια του προβληματισμού σχετικά με την *οικονομική βιωσιμότητα* των συστημάτων αυτών στο πλαίσιο της δημογραφικής γήρανσης. Η εκτενής εξέταση των συστημάτων συντάξεων αποκαλύπτει πολύπλοκες δομές και κανόνες που δυσχεραίνουν τη σύγκριση των υφιστάμενων καθεστώτων συνταξιοδότησης - εισοδήματος. Παρόλα αυτά η ανταλλαγή εμπειριών από τις μεταρρυθμίσεις των συντάξεων και τον αντίκτυπό τους παρέχει πολύτιμες πληροφορίες στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Η έκθεση δείχνει το ύψος της σύνταξης που ενδέχεται να λάβει ένας εργαζόμενος ο οποίος ξεκινά σήμερα να εργάζεται. Η ανάλυση αυτή δίνει απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα πολιτικής όπως κατά πόσο τα συστήματα συνταξιοδότησης-εισοδήματος προστατεύουν από τη φτώχεια, κατά πόσο είναι οικονομικώς βιώσιμα και πώς αντιμετωπίζουν τα άτομα που έχουν χαμηλό εισόδημα ή που δεν εργάζονταν για κάποιο χρονικό διάστημα. Η έκθεση είναι η πρώτη μίας σειράς που θα δημοσιεύεται κάθε δύο χρόνια. Οι μελλοντικές εκδόσεις θα αξιολογούν επίσης τον αντίκτυπο των συνταξιοδοτικών μεταρρυθμίσεων.

Η έκθεση δείχνει την κατεύθυνση των συστημάτων συντάξεων. Οι συγκρίσεις μεταξύ των χωρών φανερώνουν την ποικιλία στην παροχή συντάξεων στις χώρες του ΟΟΣΑ. Η ανάλυση που παρουσιάζεται στην έκθεση αυτή καλύπτει όλα τα υποχρεωτικά δημόσια και ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα. Επίσης εξετάζει τις δικλίδες ασφάλειας των συστημάτων συντάξεως για τους ηλικιωμένους και προσμετρά τις φορολογικές διαφορές τόσο μεταξύ των χωρών όσο και μεταξύ εργαζομένων και συνταξιούχων. Κατά αυτόν τον τρόπο παρέχει μια πλήρη εικόνα των μεταβιβάσεων μεταξύ των γενεών και εντός μιας γενιάς και, συνεπώς, της *κοινωνικής επάρκειας* των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Τα συνταξιοδοτικά προγράμματα έχουν δύο κύριους στόχους. Ο πρώτος είναι η

ανακατανομή εισοδήματος στους συνταξιούχους με χαμηλό εισόδημα και η αποτροπή της ένδειας στην τρίτη ηλικία. Ο δεύτερος είναι η παροχή βοήθειας στους εργαζομένους για να διατηρήσουν το βιοτικό τους επίπεδο κατά τη συνταξιοδότησή τους αντικαθιστώντας επαρκώς το εισόδημα που αποκόμιζαν από την εργασία τους. Οι περισσότερες χώρες στο πλαίσιο της πολιτικής για τις συντάξεις επιδιώκουν και τους δύο στόχους, αλλά υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις στην έμφαση που δίνεται σε καθέναν από αυτούς.

Η έκθεση αυτή δείχνει ότι η προ φόρων σύνταξη των εργαζομένων στις χώρες του ΟΟΣΑ ανέρχεται περίπου στο 70% των αποδοχών τους μετά τους φόρους. Οι χώρες με το χαμηλότερο καθαρό ποσοστό αναπλήρωσης είναι η Ιρλανδία και η Νέα Ζηλανδία οι οποίες παρέχουν μόνο βασικές συντάξεις και καθαρό ποσοστό αναπλήρωσης μικρότερο από 40%. Στο Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες το ποσοστό είναι ελαφρώς υψηλότερο και κυμαίνεται στο 50%.

Οι χαμηλόμισθοι εργαζόμενοι στις χώρες του ΟΟΣΑ με αποδοχές στο μισό του μέσου όρου θα λάβουν καθαρό ποσοστό αναπλήρωσης, κατά μέσο όρο, περίπου 85%. Όμως οι συντάξεις των φτωχών εργαζομένων είναι πολύ χαμηλές σε ορισμένες χώρες. Στη Γερμανία, το Μεξικό, τη Σλοβακία και τις Ηνωμένες Πολιτείες οι συντάξεις ασφάλειας για τους εργαζομένους με πλήρη σταδιοδρομία αξίζουν λιγότερο από το ένα τέταρτο των μέσων αποδοχών του συνόλου της οικονομίας.

Ορισμένες χώρες επιδίωξαν τη στενότερη *σύνδεση των εισφορών και των παροχών*. Για παράδειγμα η Ιταλία, η Πολωνία και η Ουγγαρία αφαίρεσαν το στοιχείο της αναδιανομής από τα συστήματα συντάξεων. Εάν το σύστημα συντάξεων δεν αναδιανέμει πόρους στους φτωχότερους, τότε οι δικλίδες ασφάλειας που βασίζονται στον έλεγχο των μέσων διαβίωσης των δικαιούχων θα διαδραματίσουν γενικά σημαντικότερο ρόλο στα εισοδήματα από συντάξεις

Όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ διαθέτουν ένα είδος *δικλίδας ασφάλειας* για τους ηλικιωμένους. Συνήθως πρόκειται για προγράμματα που βασίζονται στον έλεγχο των μέσων διαβίωσης του δικαιούχου. Η μέση ελάχιστη συνταξιοδοτική παροχή για τους εργαζομένους με πλήρη σταδιοδρομία στις χώρες του ΟΟΣΑ ανέρχεται σχεδόν στο 29% των μέσων αποδοχών.

Η έκθεση αυτή επισημαίνει το σημαντικό ρόλο της *φορολόγησης* φυσικών προσώπων όσον αφορά τη στήριξη της τρίτης ηλικίας. Οι συνταξιούχοι συχνά δεν καταβάλλουν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και, καθώς ο φόρος εισοδήματος είναι προοδευτικός, το μέσο ποσοστό φορολόγησης των εισοδημάτων από συντάξεις είναι τυπικά χαμηλότερο από το ποσοστό φορολόγησης του εισοδήματος από εργασία. Επιπλέον τα περισσότερα συστήματα φορολόγησης εισοδήματος ευνοούν είτε τα εισοδήματα από συντάξεις είτε τους συνταξιούχους παρέχοντας επιπρόσθετες απαλλαγές ή εκπτώσεις στους ηλικιωμένους.

Τα καθαρά ποσοστά αναπλήρωσης όσον αφορά τους εργαζομένους με μέσες αποδοχές είναι 22% υψηλότερα από τα μικτά ποσοστά αναπλήρωσης (κατά μέσο όρο στον ΟΟΣΑ). Εντούτοις ο αντίκτυπος των φόρων και των εισφορών στους χαμηλόμισθους είναι πιο περιορισμένος σε σύγκριση με το μέσο όρο γιατί καταβάλλουν χαμηλότερους φόρους και εισφορές από ό,τι οι υψηλόμισθοι εργαζόμενοι. Η διαφορά

μεταξύ των μικτών και των καθαρών ποσοστών αναπλήρωσης για τους χαμηλόμισθους είναι 17% κατά μέσο όρο.

Οι περισσότερες χώρες καταργούν τις φορολογικές ελαφρύνσεις των πλουσιότερων συνταξιούχων. Εξαιρέση αποτελούν η Γερμανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες καθώς παραχωρούν φορολογικές ελαφρύνσεις κατά μήκος της φορολογικής κλίμακας (μολονότι στη Γερμανία σημειώνονται αλλαγές).

Η αναπροσαρμογή των καταβαλλόμενων συντάξεων ως απάντηση στις αλλαγές στο κόστος ζωής ή στο βιοτικό επίπεδο, δηλαδή η *τιμαριθμική αναπροσαρμογή*, αποτελεί από καιρό κεντρικό θέμα του διαλόγου για τη χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων συντάξεων. Σχεδόν όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ συνδέουν σήμερα τις συντάξεις με τις τιμές καταναλωτή. Εντούτοις μερικές από αυτές εξακολουθούν να αναπροσαρμόζουν τις συντάξεις σύμφωνα με τις μέσες αποδοχές. Το κόστος της πρακτικής αυτής ίσως να είναι 20% υψηλότερο από το κόστος που θα προέκυπτε εάν οι συντάξεις ήταν τιμαριθμοποιημένες με βάση το δείκτη τιμών.

Σχετικό στοιχείο αποτελεί η έννοια της «σταθεροποίησης», δηλαδή η αναπροσαρμογή των προηγούμενων αποδοχών λόγω των αλλαγών που συντελούνται στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ του χρόνου απόκτησης και του χρόνου απαίτησης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Μέχρι πολύ πρόσφατα δόθηκε λιγότερη έμφαση στη σταθεροποίηση απ' ό,τι στην τιμαριθμοποίηση, παρά τον ισχυρό αντίκτυπο της πρώτης στις συνταξιοδοτικές παροχές.

Οι περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ αναπροσαρμόζουν τις προηγούμενες αποδοχές σύμφωνα με τις αυξήσεις των αποδοχών στο σύνολο της οικονομίας. Όμως υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις όπως το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ισπανία και η Κορέα όπου οι προηγούμενες αποδοχές σταθεροποιούνται με βάση τις τιμές. Οι μισθοί συνήθως αυξάνονται γρηγορότερα από τις τιμές, οπότε η σταθεροποίηση με βάση τις τιμές οδηγεί ουσιαστικά σε χαμηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης απ' ό,τι η σταθεροποίηση με βάση τα εισοδήματα. Η σταθεροποίηση με βάση τις τιμές όσον αφορά τους εργαζομένους με πλήρη σταδιοδρομία μπορεί να οδηγήσει σε σύνταξη 40% χαμηλότερη σε σχέση με αυτή που θα διαμορφωνόταν με σταθεροποίηση επί τη βάση των αποδοχών.

Η *συνταξιοδοτική περιουσία*, δηλαδή η σημερινή αξία των μελλοντικών ροών συνταξιοδοτικών πληρωμών, είναι ο πληρέστερος δείκτης των συνταξιοδοτικών υποσχέσεων. Συνυπολογίζει το επίπεδο στο οποίο καταβάλλονται οι συντάξεις, την ηλικία κατά την οποία τα άτομα δικαιούνται να λάβουν σύνταξη, το προσδόκιμο ζωής και τον τρόπο αναπροσαρμογής των συντάξεων έναντι των αυξήσεων στους μισθούς ή στις τιμές. Το Λουξεμβούργο προσφέρει την υψηλότερη συνταξιοδοτική περιουσία για έναν εργαζόμενο με μέσες αποδοχές, της οποίας η αξία είναι 18 φορές τις μέσες αποδοχές για τους άνδρες και σχεδόν 22 φορές για τις γυναίκες (λόγω του υψηλότερου προσδόκιμου ζωής των γυναικών) και αντιστοιχεί σε 587.000 δολάρια ΗΠΑ κατά τη συνταξιοδότηση, δηλαδή σχεδόν τριπλάσια του μέσου των χωρών του ΟΟΣΑ. Τη χαμηλότερη περιουσία από σύνταξη για έναν εργαζόμενο με μέσες αποδοχές προσφέρουν το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιρλανδία, το Μεξικό και η Νέα Ζηλανδία, η αξία της οποίας είναι λιγότερο από έξι φορές τις μέσες αποδοχές. Βέβαια οι εισφορές των εργαζομένων αυτών ήταν μικρότερες, οπότε θα ήταν παραπλανητικό να θεωρηθούν οι χώρες αυτές λιγότερο "γενναιόδωρες" από άλλες χώρες που υπόσχονται υψηλότερες συντάξεις στους συνταξιοδοτούμενους.

Η ηλικία συνταξιοδότησης στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ είναι το 65ο έτος. Στην Ισλανδία και τη Νορβηγία, και στο μέλλον στις Ηνωμένες Πολιτείες, η κανονική ηλικία συνταξιοδότησης θα είναι το 67ο έτος. Η ηλικία συνταξιοδότησης είναι κάτω από το 65ο έτος στη Γαλλία, την Κορέα, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία, την Τουρκία και την Τσεχία. Το μικτό ποσοστό αναπλήρωσης στη Γαλλία είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ όσον αφορά τις αποδοχές που κυμαίνονται μεταξύ 75 και 200% του μέσου. Η περιουσία από σύνταξη, ωστόσο, υπερβαίνει το μέσο όρο του ΟΟΣΑ γιατί η ηλικία συνταξιοδότησης (60ο έτος) είναι σχετικά χαμηλή και το προσδόκιμο ζωής είναι σχετικά υψηλό.

Ο αντίκτυπος των διαφορών του προσδόκιμου ζωής στην περιουσία από σύνταξη είναι αρκετά μεγάλος. Με την προϋπόθεση ότι οι υπόλοιπες παράμετροι παραμένουν αμετάβλητες, οι χώρες με χαμηλό προσδόκιμο ζωής όπως το Μεξικό, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Τουρκία θα μπορέσουν να παρέχουν συντάξεις 10% υψηλότερες από μια χώρα με το μέσο ποσοστό θνησιμότητας του ΟΟΣΑ (όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία). Αντίθετα το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής επιβαρύνει το συνταξιοδοτικό σύστημα. Όσον αφορά τους άνδρες, η συνταξιοδοτική περιουσία είναι σχεδόν 8% υψηλότερη από το ποσοστό θνησιμότητας των πέντε χωρών με το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής, που είναι η Ελβετία, η Ιαπωνία, η Ισλανδία, η Νορβηγία και η Σουηδία.

© OECD 2005

Η περίληψη αυτή δεν αποτελεί επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ.

Η αναπαραγωγή της περίληψης αυτής επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι παρατίθεται το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του ΟΟΣΑ, καθώς και ο τίτλος της πρωτότυπης έκδοσης.

Οι Πολύγλωσσες Περιλήψεις είναι μεταφρασμένα αποσπάσματα των δημοσιευμάτων του ΟΟΣΑ που εκδόθηκαν αρχικά στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα.

**Διατίθενται δωρεάν στο Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο του ΟΟΣΑ
www.oecd.org/bookshop/**

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το Τμήμα Δικαιωμάτων και Μεταφράσεων της Διεύθυνσης Δημοσίων Υποθέσεων και Επικοινωνιών του ΟΟΣΑ.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Επισκεφτείτε τον ηλεκτρονικό μας κόμβο www.oecd.org/rights/

